

אנגליה - מעשה שהיה עימנו בישיבת גייטסהד עם המשגיח הגה"צ רבי משה שווב. רבי משה שווב היה מוסר שיחת מוסר בישיבה בכל יום חמישי לאחר הסדר, בין שבע לשמונה בערב. פעם אחת אני וחברי לא הלכנו אל השיעור הקבוע, יצאנו לפארק לשחק כדורגל, כי זה היה חשוב לנו משום בריאות.

בחזרתנו, במקרה, המשגיח פגש אותנו ברחוב, קרוב לישיבה. בתחילה הוא ראה את הקבוצה הראשונה של הבחורים שבאו מהפארק, הם היו צעירים יותר והוכיח אותם על שלא באו אל השיעור, ועל זה שהלכו בלי לבקש רשות לשחק.

אחריהם באתי אני עם עוד שני בחורים מבוגרים, אנחנו היינו בשיעור גבוה יותר. המשגיח פנה אלינו, ראיתי איך הוא שוקל בדעתו מה לומר לנו... כי ידע שצריך להוכיח אותנו באופן המועיל, לא לבייש אותנו ולא לרחק אותנו, אבל פטור בלא כלום אי אפשר, ותגובתו חקוקה לפני עדיין היום, לאחר חמישים וחמש שנים!

ואלו דבריו שאמר לנו בפנים שוחקות:

"אני יודע שאחרי כל הלימוד בהתמדה ושקדנות אתם צריכים קצת התעמלות וספורט. אבל למה בחרתם לשחק כדורגל, שהוא ספורט לאנשים במעמד נמוך, מדוע לא שיחקתם קריקט, שהוא משחק של ג'נטלמנים..."

למדתי ממנו דרכי מוסר ותוכחה, כי קלע למטרה בדרך עקיפין מלא שכל וחכמה! ("בנתיבות ההלכה" מהג"ר רבי יוסף יצחק פרלמן לונדון)

סיפר הגאון רבי ברוך דב פוברסקי, ראש ישיבת פוניבז': סח לי אמו"ר שבעת היותו בחור בישיבת מיר ביקש ממנו המשגיח רבינו ירוחם שילמד עם בחור פלוני. אבא אמר לו שהוא אינו מסוגל לזה, הרי כשמדברים עם הבחור הזה בשבת מרגישים מפיו ריח עישון סיגריות...

אמר לו רבי ירוחם: "באמת לא כל אחד מסוגל לזה, לכן ביקשתי דווקא ממך שאתה סבלן!"

וכך היה. אבי מורי למד איתו ולבסוף הוא צמח וגדל לאדם גדול - היתה זו תחיית המתים ממש מה שעשו באותו בחור, רבי ירוחם יחד עם אבא! ("בנתיבות ההלכה" כרך ג')

השבוע יחול יום הזכרון של ראש הישיבה, רשכבה"ג, ליכם של ישראל, הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן, כ"ד כסלו תשע"ח

כינוסי חינוך בארה"ב ומקסיקו

לבייש תלמיד זה לא טוב, צריך זהירות גדולה שלא לבייש. אפילו אם פעם צריך לגעור, אבל לא מדי הרבה ולא בבזיון, שאם מבזים אותו מי יודע מה יוכל לצאת.

לבייש לפעמים זה עושה פצע, שנים רבות צריך עד שזה מתרפא, אל תחשבו שלילדים אין בושה. אם יקרא לילד בפרטיות בוודאי זה יהיה הרבה יותר תועלת.

ובכלל, כל דבר שעושים בפרהסיא הסכנה יותר גדולה, גם עידוד עדיף בצנעה! אמרו חז"ל "קנאת סופרים תרבה חכמה" (ב"ב כא.) אבל קנאת ילדים לא תרבה חכמה...

הרי רואים אצל השבטים שהיו אנשים גדולים, מה גרמה קנאת כותנת הפסים שעשה יעקב ליוסף - כדברי הגמרא 'לעולם לא ישנה אדם בנו בין הבנים...' הרי אם יעקב היה עושה לו דבר בצנעה, זה לא היה גורם קנאה, שאף אחד לא היה יודע מזה. ("ישרון" כרך ל"ט)

חידה: איזו ברכה בירך יוסף ברדתו למצרים כעבד?

תשובה: מן הסתם קוראי העלון מבינים שכוונתי לברכת "דיין האמות", כדברי השו"ע (או"ח רכ"ב ג') שאדם חייב לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה ... שמקבל באהבה מה שגזר ה'.

אמת הדבר, אבל נראה שהוא גם בירך "בורא מיני בשמים"... יוסף יורד מצרימה עם שיירת ישמעאלים "וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט" - זימן לו הקב"ה שקים מלאים בשמים וכל ריחות טובים. (מכילתא בשלח) הרוח מנשבת בהם ומעלה ריח טוב.

הלכה היא: היו לפניו כמה מיני בשמים, אם כל מין עומד בנפרד, צריך לברך על כל מין ברכה הראויה לו. (רט"ז י') ואם הבשמים יחד ואי אפשר להפרידם, מברך "בורא מיני בשמים". (שם משנ"ב ל"ט)

אם תיכף שנכנס לחדר מריח כמה מיני בשמים, מברך בורא מיני בשמים ואינו מחכה ליטול כל אחד בפני עצמו ולברך עליו. (רי"ז א')

"יוסף בן שבע עשרה שנה - והוא נער". (ל"ז ב' - רש"י - עיין "מכתב מאלה"ו" ח"ב)

חנוכה - חינוך

הגה"צ רבי שלמה וולבה: "כל עוד שאדם צעיר, ישנם בו סתירות - מצד אחד הוא נמשך לרוחניות, ויש לו טעם בתפילה עד כדי השתפכות הנפש, ומאידך הוא גם אוהב להתבדח ולצחוק עם חבריו.

ומה יעשה? האם בגלל שהוא אוהב צחוק ולפעמים גם ליצנות יבטל את תפילתו להתפלל בלי טעם?! הרי אז הוא מנתק את עצמו מכל עליה!

אלא - יתאמץ בתפילה ובמשיכתו לרוחניות, וברבות הימים ימשך יותר ויותר לעליה ויפסיק להתלוצץ, אלא שעד אז צריך לשאת את ביקורת חבריו ואף את דקירתם". ("אגרות וכתבים" ט')

מרן ה"חזון איש": ילד צריך לשחק! ("אוצרות של חינוך")

אמר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: עיקר הסיבה שאנו רואים היום נערים רבים שפרצו את כל הגדרים, משום שלא נותנים לילדים לשחק - "כי נער ישראל ואוהבהו" - נערות זה רצון לשחק. "עדיף שישחקו עם פיקוח מאשר שילכו ללמוד בלי פיקוח!" ("דרכי החיים")

הדרכות ה"חזון איש": "לא ילד שובב נחשב כבעיה, אלא אדרבה ילד שאינו שובב..." ("בית אמי")

ה"חזון איש" נשאל פעם, כיצד להתנהג עם ילד שובב, שאינו רוצה ללמוד, האם להתנהג עימו בתקיפות וקפדנות או בטובות. והשיב: "לילד דרוש אדם שיקרב אותו ושהילד ירגיש בזה וידע שיש לו ידיד הדורש את טובתו, והאדם הזה ישפיע עליו בטובות". ("אוצרות של חיים" ח"א - אחד מתלמידיו)

היה זה בחור בעל מזג סוער ותוסס, בישיבת "קול תורה". כשהיה צורך לרסן את התנהגותו, אמר לו רבינו, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: "תלמוד כמה סימנים ב"קצות החושן" ובשבוע הבא תחזור אלי, כדי להבחן עליהם". זאת על מנת שישקיע את מרצו ברייתחא דאורייתא! (שם - מהגאון ר' ישראל גנס)

נער הייתי כשכבר זקנתי...

הרמב"ם בהלכות תשובה (ה' ב') כתב שלהוכיח את הקהל צריך להעמיד " ... ירא שמים מנעוריו..."

ענין זה צריך קצת בירור, מה יהיה בבעל תשובה שהוא חכם וצדיק וגדול, אך מכיון שלא קיבל חינוך יהודי מנעוריו הוא אינו "ירא שמים מנעוריו", האם גם עליו נאמרה הלכה זו שלא ישמש כדרשן ומוכיח לאנשים.

ממרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שמענו שמכיון שדברי הרמב"ם הללו אינם אלא עצה טובה לציבור שישומו מוכיח כדי שישמעו לו. על כן אם אנו רואים שהציבור שומע ומקבל לאדם שלא היה ירא שמים מנעוריו, כדוגמת בעלי תשובה מפורסמים ודגולים, בוודאי שאין בזה חסרון.

אדרבה, פעמים שהציבור אוהב לשמוע אותם יותר מיראי שמים מנעוריהם.

הוסיף רבינו, אותם בעלי תשובה בדורנו, מה היה להם לעשות?! הרי הם נולדו לתוך מציאות חיים זו, הם כתינוקות שנשבו. וכשחזרו בתשובה הרי הם כקטן שנולד ושפיר נקראים "יראי שמים מנעוריהם!" ונפלאים הדברים.

(הגאון ר' הלל קופרמן - "שובי נפשי" כדברים אלה ותוספת יתר כתב ב"אילת השחר" נצבים)

"ויתנהו אל בית הסוהר - ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר ... ואשר הוא עושה ה' מצליח - ועשית עמדי חסד ... והזכרתני ... והוצאתני!"

נער בבית סוהר

באדם ישנו רצון עצום להכיר מקומות חדשים, דברים חדשים. לאדם ישנה הנאה גדולה מראיית שטחים נרחבים, נופים וכו'.

ענין זה מתגלה פעמים רבות אצל ילדים. ילד בן שש למשל, כולו מלא מרץ, כל הזמן הוא רץ קופץ, והנה זה פלא, כשנכנס לתוך מכונית, ראשו נצמד לחלון ואינו זז! מה קרה? הוא רואה למולו שדות, עצים, בתים, עולם שלם ומופלא מתגלה לעיניו. מהיכן נובעת תאוה זו? ישנו כלל - כשרוצים להבין טבעו של דבר יש להתבונן במציאותו המקורית. האדם בצורתו המקורית היה - "מסוף העולם ועד סופו" - כיון שסרח, הקב"ה מיטעו. הקב"ה המעיטו, אך בעצם טבעו האדם לא השתנה, הוא לא מסוגל לחיות בתוך בית סוהר.

לאדם קשה מאוד להיות אסיר. בעולם מוסכם כי הושבת אדם בבית-סוהר היא מהעונשים החמורים.

וזהו באמת ענין מופלא - הן אם ניקח אדם ונצייד אותו באוכל ובספרים, וניתן לו תורנות עבודה, הוא יסכים בחפץ לב לשבת כך בשקט, ולא לצאת מפתח ביתו במשך תקופה ארוכה.

מתוך שיחת הגאון רבי שמשון פינקוס:

עצם לימוד התורה וקיום המצוות מחדיר את הטהרה לעומק הנשמה - זהו יסוד החינוך היהודי!

בקהילתנו באופקים, ישנם בלי עין הרע מאות ילדים. ישנם הורים החוששים לרכוש לילדיהם אופניים, מפני שקרוב לוודאי במוקדם או במאוחר הם יגנבו על ידי החילונים בישוב. אבל במשך עשרים שנה שאני מכהן כרב במקום, לא היה אפילו מקרה אחד, שבאו והתלוננו על ילד מהקהילה שגנב אופניים! המלמד בחדר לא לימד שאסור לגנוב אופניים, אבל המציאות שהלימוד על בריאת העולם, שלימוד התורה השפיע על הילדים שלא לגנוב!

אילו פסיכולוג היה רואה מה אנו מלמדים לילדים כה קטנים, לא היתה לו אלא מסקנה אחת - שיצאנו מדעתנו... "אין לכם זמן ללמד אותם פילוסופיה כשיגדלו?... חסר לכם מה ללמד ילדים, רק דברים לא מובנים!?"

בעולם מרבים להצר על השפעתה הקלוקלת של התקשורת על נפש הנוער, הילדים צופים במעשי פשע לרוב, והדברים משפיעים עליהם, והם מנסים לבצע בעצמם את מה שראו...

לעומת זאת ילדינו לומדים בתלמודי התורה את הסיפור על מכירת יוסף - על האחים שקינאו ביוסף - בן הזקונים, רצו להורגו, השליכוהו לבור מלא נחשים ועקרבים, ולבסוף מכרוהו באופן טבעי, ילד ששומע סיפור כזה כל כך הרבה פעמים, אמור להיות מושפע ממנו, אבל מעולם לא שמענו על ילד שחזר מ'החדר' תפס את אחיו הקטן ומכר אותו...

הילדים יודעים שהאחים היו צדיקים למרות שהם מכרו את יוסף - והם לא מתבלבלים, הם מבינים! ("אהל מרים - עניני חינוך")

אך לא כך אם ידע כי הוא אסיר הנעול מאחורי סורג ובריה, ואין לו אפשרות לצאת משם, גם אם המקום מרווח ומפואר. והרי כיום ישנם בתי סוהר עם תנאים של בית מלון... עצם הדבר שהוא אסיר ואינו יכול לצאת לכל מקום שירצה בכל עת שירצה, זוהי מציאות שקשה לאדם לקבלה.

מדוע לתרגול לא מפריע להיות בבית סוהר? כי כך הוא נברא. אך האדם נברא "מסוף העולם ועד סופו", הוא חייב לחבוק את כל העולם, לכן ילד שכובש עוד קילומטר ועוד קילומטר חש מכך סיפוק נפשי עצום.

(שם עמודים ק"ג-ק"ד ג' ע"י"ש)

לא רק צינוק הוא בית סוהר, גם ירושלים הגדולה והיפה יכולה להפוך לבית סוהר! ידוע בזה יסודו המופלא של הגאון רבי חיים שמואלביץ אודות חוכמתו של שלמה, בקיום צוואתו של דוד המלך על שמעי בן גרא.

(ראה "שיחות מוסר" - שיחה ט"ז תשל"ב)

והוא נער...

פעם הגיע אל מרן הרב שטיינמן יהודי עם בנו, נער בר מצוה להתברך. היהודי סיפר לרבינו שבנו קיבל על עצמו "קבלה טובה ומתאימה" לכבוד כניסתו למצוות, והוא מבקש ברכה מהרב כדי שיצליח לעמוד בקבלתו.

ומה הנער קיבל על עצמו? להעיר לכל מי שהתפילין שלו אינם עומדים בדיוק במרכז הראש... לא פחות ולא יותר...

רבי אהרן לייב החל לצחוק ושאלו: 'הרי חלק גדול מהעולם בכוונה פחות מקפידים על זה, האם הבן חושב לתקן את כל העולם...'

(מן השמועה)